לז: האשה נקנית פרק ראשון קידושין

במאי קמיפלגי. פי' נקונטרס מה ראה ר"ע לחלוק על ר' ישמעאל אבל לא בעי מה ראה רבי ישמעאל לחלוק על ר"ע משום דדרים לכסא[ב] כמה הנהגת נכולכם[ג] כדפי' נקונטרס לעיל: **לא** קירבו נסכים במדבר. פי' עד שנתייבשו בא"י משום דכתיב [ד]בכל מושבותיכם ואע"ג דכתיב גבי מילואים וזה אשר תעשה על המזבח וכתיב בהו נסכים בעולת תמיד בקרבן ליבור הוא דהואי אבל קרבן יחיד לא נתחייב בנסכים אלא מביאת הארץ ואילך ולאחר ירושה וישיבה [ה]ועל כן לא נתחייבו בנסכים במדבר לפי נתחייבו שוב לא הפסיקו אפילו בגלגל ור"ע סבר קירבו נסכים במדבר פי' ונסכים דכתיב כפ' אלא לך היינו נסכי יחיד אף בזמן יחיד דאי להטעין נסכים לקרבן יחיד בזמה גדולה לא מיצטריך קרא שכבר טעונה ועומדת מזמן שהיו במדבר וא"כ מושב דקאמר לא לאחר ירושה וישיבה קאמר שהרי במדבר הקריבום שהיה קודם ולא בא אלא להתיר קרבן יחיד בזמן ביאתן בארץ ר"ל כל ר"ל שנה וכא הכתוב להטעינם נסכים: **הואיל** ונאמרה ביאה בתורה סתם. נפ' בהעלותך על מחדש הראשון[ו] פי' רש"י דפרשה שבראש הספר לא נאמרה עד אחר למדת שאין מוקדם ומאוחר בתורה ולמה לא פתח בזו מפני שהוא גנותן של ישראל שכל הרגעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד וא"ת ולמה לא הקריבו וי"ל דסבירא להו כתנא דהכא דאמר שכ"מ שנאמר ביאה אינו אלא אחר ירושה וישיבה ובפסח נאמר ביאה[ז] וא"ת א"כ איאך הקריבו גם פסח זה וגם אותו פסח שעשו בימי יהושע קודם שנכנסה ונחלקה הארץ וי"ל שעשו ע"פ הדיבור וא"ת כיון שמן הדין לא היה להם לעשות מה גנות היה להם וי"ל דהיינו גנותם שנשתהו ליכנס לארץ עד מ' שנה מפני עון מרגלים ולפיכך לא נגטוו ואם היו זוכים ליכנס לארץ מיד היו מצווים מיד עוד י"ל דס"ל כי האי תנא דאמר דביאה הכתוב גבי תפילין משמע עשה מצוה זו שבשבילה תיכנס לארץ וכן משמע ביאה דכתיב גבי פסח וא"ת א"כ למה לא עשו כי אם פסח אחד וי"ל לפי שהיו רוגס עליהם וכתיב (שמות יב) כל ערל לא יאכל בו והיינו גנותם ומ"מ אינם חוטאים כמה שלא עשו אותו דהא ערל אסור באכילת פסח וא"ת למה לא מלו לפי שלא נשבה להם רוח צפונית כל הרגעים שנה שהיו במדבר לפי שהיו נוסעים בענן מרגלים[א] וכן משמע בפסכת מגיגה[ב] (דף ו.):

[**בכורים** לא כ"ש כו'. לית ליה השתא הך סברא דלעיל בכורים דמתניתין לאלתר] ת"י: **מושב** דכתב רחמנא גבי מצה [ג]מה לי. תימה דבסוף ערבי פסחים (פסחים דף קכ.[ד]) מפיק מיניה לקונטו חוכה בזמן הזה וי"ל דשמא תנאי היא דהאי תנא מפיק ליה מבערב תאכלו מצות: **בזמן** דאיכא פסח אין בזמן דליכא פסח לא קמ"ל מושבותיכם. וא"ת ביאה דכתיב גבי פסח למה לי וי"ל דאתא לומר עשה מצוה זו שבשבילה תיכנס לארץ וא"ת מבערב תאכלו מצות (שמות יב) נפקא דהכתוב קבעו חוכה ועל כרחך אלא בזמן פסח מעיקרא דאי בזמן פסח מעל מצות ומרורים נפקא (פסחים דף קכ.) וי"ל דתרי קראי מושבותיכם ובערב תאכלו מצות צריכי חד לא"ל בזמן שבית המקדש קיים וחד לאוקמי לארץ בזמן שאין בית המקדש קיים[ה]: **ממחרת** הפסח אכול מעיקרא [ו]לא אכול. [ז]הקשה ה"ר אברהם אבן עזרא היכי אמרינן ממחרת הפסח דהכא הוי שאה עשר בניסן שנקרב העומר דלמא ממחרת הפסח ממחרת שחיטת הפסח קאמר דהיינו ט"ו בניסן שעדיין לא נקרב העומר דהכי נמי אשכחן בפרשת מקעי[ח] דכתיב ממחרת הפסח יצאו בני ישראל והם יצאו בט"ו ואומר ר"ת דהאי ממחרת הפסח דהכא היינו ט"ו בניסן נמי קאמר וה"פ דקרא ואכלו מעבור הארץ כלומר מן הניסן ממחרת הפסח שהרי הוצרכו לאכול מצות[ט] ובקרי דהיינו מדם לא אכלו עד עצם היום הזה דהיינו ט"ז בניסן לאחר שקרב העומר וה"נ אשכחן ט"ז דאיקרי בעצם היום הזה דכתיב[י] ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה וכ"ש מפרש נהי דבעלמא ממחרת הפסח הוי ט"ו[יא] הכא ר"ל ט"ז[יב] ולשון התורה לחוד ולשון נביאים לחוד ולשון חכמים לחוד ועל כרחך ל"ל כן דאם לא כן אמאי איצטריך למימר מעיקרא לא אכול הא אין לאלק בין ט"ו לקודם ט"ו כיון דאכתי לא איקרב עומר אלא פסיטא דר"ל ט"ז דהיינו ממחרת אכילת הפסח והיינו דפ' מפעי ר"ל ממחרת שחיטת הפסח כדפירשתי[יג]. [וע"ע תוס' ר"ה יג. ד"ה דאקריבו]: אקרוב

ביאה ומושב כתיב בהו ה"ק ללמד שכל מקום שנאמר ביאה ומושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה דברי ר' ישמעאל אי הכי אמר לו ר"ע הרי שבת שנאמר בו מושבות וא"ל שבת ק"ו היא נימא ליה אנא ביאה ומושב קאמינא חדא ועוד קאמר ליה חדא דאנא ביאה ומושב קאמינא ועוד דקא אמרת הרי שבת שנאמר בו מושבות שבת ק"ו היא במאי קמיפלגי בקירבו נסכים במדבר קא מיפלגי [ו]ר' ישמעאל סבר לא קירבו נסכים במדבר ור"ע סבר קירבו נסכים במדבר אמר אביי האי תנא דבי ר' ישמעאל מפיק מאידך תנא דבי ר' ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעאל הואיל ונאמרו ביאות בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחד מהן לאחר ירושה וישיבה אף כל לאחר ירושה וישיבה ואידך משום דהוה מלך וביכורים שני כתובים הבאים כאחד [ז]וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין ואידך צריכי [ח]דאי כתב רחמנא מלך ולא כתב ביכורים הוה אמינא ביכורים דקא מיתהני לאלתר ואי כתב ביכורים ולא כתב מלך הוה אמינא מלך דדרכו לכבש לאלתר ואידך נכתוב רחמנא מלך ולא בעי ביכורים ואנא אמינא ומה מלך דלכבש לאחר ירושה וישיבה ביכורים לא כל שכן ואידך אי כתב הכי הוה אמינא מידי דהוה אחלה קמ"ל והשתא דאמרת חובת הגוף נוהגת בין בא"י בין בח"ל מושב דכתב רחמנא גבי שבת ל"ל איצטריך ס"ד אמינא הואיל ובענינא דמועדות כתיבא תיבעי קידושי[ט] כי מועדות קמ"ל מושב דכתב רחמנא גבי חלב ודם למה לי איצטריך סד"א הואיל ובענינא דקרבנות כתיבי בזמן דאיכא קרבן ניתסר חלב ודם בזמן דליכא קרבן לא קמ"ל מושב דכתב רחמנא גבי מצה [י]ומרור למה לי איצטריך סד"א הואיל וכתיב [יא]על מצות ומרורים יאכלוהו בזמן דאיכא פסח אין בזמן דליכא פסח לא [יב]קמ"ל ביאה דכתב רחמנא גבי תפילין ופטר חמור למה לי ההוא מיבעי ליה לכדתנא [יג]דבי ר' ישמעאל עשה מצוה זו שבשבילה תיכנס לארץ שנאמר למ"ד מושב כל מקום שאתם יושבים משמע היינו דכתיב [יד]ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח [טו]ממחרת הפסח אכול

ביאה ומושב כתיב בהו. והיכי יליף מיניה מושב בלא ביאה דלמא האי דמפרש ביה ביאת הארץ הוא דלא בעי למימר כל מקום שאתם יושבים אבל מושב בלא ביאה אימא לך אפילו ח"ל: ה"ק. רבי ישמעאל שכל מקום שנאמר ביאה ומושב. וחדש אתא ר' ישמעאל לאשמועינן דכתיב ביה נמי[ט] ביאת הארץ ומושבות: **במאי קמיפלגי**. מה ראה ר"ע שלא למד כר' ישמעאל דכיון דכתיב ביאה ומושב בארץ קאמר לאחר ירושה וישיבה: **ר' ישמעאל סבר לא קירבו נסכים במדבר**. ואע"ג דכתיב במילואים (שמות כט) וזה אשר תעשה על המזבח וכתיב ביה נסכים בעולת התמיד בקרבן ליבור הוא דהוו אבל בחידים לא נתחייבו בנסכים אלא מביאת הארץ ואילך לאחר ירושה וישיבה[יא]: **ור"ע סבר קירבו נסכים**. ליחיד במדבר משקרבו לרגים הלכך על כרחך אי להטעינה נסכים לבמה גדולה לא איצטריך קרא שכבר טעונה ועומדת וביאה האמורה כאן לא לאחר הכתיבה אלא מפני כמה יחיד שהותרה בביאתן בגלגל כל י"ד שנה וכא הכתוב להטעינם נסכים: **האי תנא דבי ר' ישמעאל**. דלעיל דלית ליה ירושה וישיבה אלא היכא דכתיב מושב עם ביאה מפיק מאידך תנא מוצא מדעתו של תנא אחר דאפילו לא כתיב אלא ביאה לחודה אינו אלא לאחר ירושה וישיבה: **ופרט לך באחת מהן**. גבי מלך כתיב (דברים יז) כי תבא אל הארץ וגו' וירשתה וישבתה בה ואמרת אשימה עלי מלך: **וביכורים**. והיה כי תבוא אל הארץ (שם כו) דפרים בה נמי ירושה וישיבה: **מלך דדרכו לכבוש**. ישימו עליהם לאחר ויצא לפניהם: **מידי דהוה אחלה**. דהכל מודים שנתחייבו בה מיד דכתיב בה (במדבר טו) בבואכם ותניא (בספרי פ' שלח לך) משונה ביאה זו מכל ביאות שבתורה שנאמר בהן כי יביאך כי תבואו וכאן נאמר בבואכם מכיון שבאו נתחייבו: **למה לי**. כיון דחובת הגוף היא פסיעה דנוהגת בכל מושבות: **תבעי קידוש**. כ"ד ולא נהיג קידוש אלא ביהודה כדאמר בסנהדרין (דף יא.): כל דרישות שאתה דורש יהיו בשכנו של מקום: **גבי חלב ודם**. תקח עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם כל חלב וכל דם לא תאכלו (ויקרא ג): **גבי מלה**. בכל מושבותיכם תאכלו מצות (שמות יב): **יאכלוהו**. לפסח: **בשלמא למ"ד כו'**. ומושב דכתיב גבי חדש[ט] לאו לירושה וישיבה אתא היינו כו': לא

מעיקרא לא אכול אלמא אקרוב

עין משפט נר מצוה

תד א מיי' פ"ו מהל' מלה הלכה ח:

תורה אור השלם

1. דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי תבאו אל ארץ מושבתיכם אשר אני נתן לכם: במדבר טו ב
2. בחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אתו על מצות ומרורים יאכלהו: במדבר ט יא
3. ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות וקלי בעצם היום הזה: יהושע ה יא

מוסף רש"י

לא קירבו נסכים במדבר. נתהל מועד שנמדבר כל תרנטיס שנה (זבחים קיא.). **וביכורים.** והיה כי תבוא וגו' וירשתה וישבתה בה מגיע שלא נתחייבו עד שנכנסו אל הארץ ונלקוה (דברים כ"ו א). **וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין.** מדלא כתיב אחד ונגמור סילוקו מיניה (לעיל כד.). מהכדר כתיב לאידך ולא יליף מחבריה מ"מ דוקא הני קאמר (פסחים מה.). **מידי דהוה אחלה.** שנאמר בה בבואכם משנכנסו בה ואכלו מלמחה נתחייבו בחלה (במדבר טו יח). **תיבעי קידוש כי מועדות קמ"ל.** אין מקדשים אחד בשבת לחיות שביעי שלו בשבת אלא לשולם יום שביעי שבת הוא אלא קידוש כ"ד (רשב"ם ב"ב קכא.). **ביאה דכתב רחמנא גבי תפילין ופטר חמור.** כתיב בהו והיה כי יביאך ופרשת קדש לי (לעיל לד.). **עשה מצוה זו שבשבילה תיכנס לארץ.** אלוה זו של בכורות שבשבילה תיכנס לארץ ולהכי סמכינהו רחמנא לגדלי (בכורות הו.). **ממחרת הפסח.** הוא יום הקרבת העומר ממחרת יום הראשון של פסח (ר"ה יג.). יום הנפת העומר שהקריבו עומר תחילה (יהושע ה יא).

מסורת הש"ס

א) זבחים קיח. תמיד ו: (ע"ש), ב) (לעיל כד. וש"נ), ג) (כתוס' הרא"ש כתב דלא נרסינן עד ואי כתב ביכורים, ע"ש ובריטב"א, מהרי"ש, ופי' י"ל), ד) (כתו"י טוסף: כ"ד. וכ"ה בתוס' כ"ב קכא ע"א ד"ה ומכת), ה) (תכ"י ותוס' נדה דל"ג ומתר. ועי' ריטב"א, שנ"ל, וכ"ש), ו) (בכורות ה.), ז) (כ"ה יב., ח) (ויקרא כג. יד), ט) (ועי' תוס' זבחים קיח ע"א ד"ה לדברי), י) (ויקרא כג. יד), כ) (במדבר טו. ג), ל) (זבחים קיח. ע"א, ע"ש), מ) (לכאורה ליתא בכל מוסבותיכם גבי נסכים. ולא"ל אדרבא מוסבותיכם (במדבר טו. ג), נ) ועל כרחך. (רש"ש, ר"ש מדפוסים)) ובדפו"ר: וע"כ.), ס) (במדבר טו. ח), ע) (שמות יב. כה. שם יג. ה. ועי"ש כרש"י), פ) (שם לא מצאתי וע"ל ימות עב. והשם מעולר לבדיל כך וע"ע שם בתוס' ד"ה מבוסס), צ) (שם ליתא ועי' רש"ל ורש"ל), ק) (וע"ע תוס' פסחים מח ע"ב ד"ה ולדיך), ר) (כ' ביהוצלמי דמסכת מלה פ"ב), ש) (במדבר לב. ג), ת) (ויקרא כג. יד).

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ממחרת וכו' דבעלמא ממחרת הפסח הוי ט"ו אבל הכא:

מוסף תוספות

א. ולא כמו שפי' בקונטרס ממעשה העגל שהרי מחל להם הקב"ה ואמר להם סלחתי וכו'. תוס' יבמות עב. **ב.** משום דקשיא דהרי תרומות ומעשרות דקא מתני ולא הוי לאלתר אלא לאחר ירושה וישיבה. ריטב"א. **ג.** שכיון שהתחיל לילה של ט"ו קרי ליה ממחרת הפסח. תוס' הרא"ש. **ד.** דט"ו נמי קרי ממחרת הפסח לפי שהוא יום מחרת אכילתו דנאכל בליל ט"ו. תוס' ר"ה י"ג. **ה.** דממחרת הפסח מתפרש על שתי דרכים ממחרת שחיטת הפסח כההיא דאלה מסעי, ואחי דהכא שא"א ליתן טעם אמאי אכול ממחרת שחיטת הפסח ולא מעיקרא וגם מדכתיב קלוי בעצם היום הזה יש לנו לפרש דממחרת הפסח דקאמר דהיינו ממחרת אכילת הפסח דהוא יום ט"ז. תוס' הרא"ש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com